

Aan de Minister voor Klimaat en Energie
Aan de Minister voor Economische Zaken en Klimaat
Aan de Staatssecretaris voor Economische Zaken en Klimaat

**Programma DG Groningen en
Ondergrond**
Directie Transitie Diepe
Ondergrond

Auteur

TER BESLISSING

Datum

1 september 2023

Kenmerk

PDGGO-DTDO / 35004508

nota

Kamerbrief over de marktontwikkeling en -
ordening van CO₂-transport en opslag (nota)

Kopie aan

Parafenroute

[Redacted signature area with dotted lines]

[Redacted list of recipients]

Aanleiding

In het commissiedebat op 8 december 2022 heeft u (MKE) de Kamer, naar aanleiding van het verzoek van het lid Bontenbal (CDA), een brief toegezegd waarin u ingaat op de marktontwikkeling voor Carbon Capture Storage (CCS) en de bijbehorende marktordening. Met deze brief gaat u tevens in op de adviezen van de onafhankelijke adviseur Wientjes en een advies van DNV over de rol van staatsdeelnemingen. Beide adviezen worden meegestuurd.

Bijlage(n)

1. Kamerbrief (# 27143548)
2. Bijlage: rapport DNV: *An analysis of the prospective role of state-owned enterprises in CO₂ storage activities in The Netherlands*
3. Bijlage: rapport: *Analyse van de mogelijke governance modellen voor het CCS-project Aramis*

Geadviseerd besluit

- U (MKE en SEZK) wordt gevraagd bijgaande Kamerbrief te ondertekenen. De brief is "mede namens" MEZK opgesteld.
- U (MEZK) wordt gevraagd akkoord te gaan met bijgaande brief.

Kernpunten

- Middels deze brief wordt duidelijkheid geboden (in sommige gevallen door herhaling van eerdere communicatie) aan stakeholders over hoe u de marktordening ziet en wat dit concreet betekent. In de brief geeft u onder andere aan dat u op termijn een business-to-business markt voorziet.
- In de brief worden de aandachtspunten uit het rapport van de heer Wientjes, zoals het vermeende risico op marktmacht, geadresseerd.
- In de brief wordt vermeld dat transport van CO₂ binnen de EU mogelijk is (daar waar lidstaten het amendement op Artikel 6 van het Londen Protocol

hebben geratificeerd). De Europese en nationale wetgeving verplicht immers dat derdentoegang tot beschikbare transport- en opslagcapaciteit voor CO₂ op een transparante en niet-discriminerende wijze wordt geboden. Er mag daarbij géén onderscheid worden gemaakt tussen stromen van CO₂ uit Nederland of andere EU-lidstaten.

- Met betrekking tot de marktordening worden onder andere de beleidsvoornemens voor beleidsdeelneming EBN en de rol voor staatsdeelneming Gasunie uiteengezet:
 - Op de lange termijn is de Nederlandse Staat verantwoordelijk voor permanent opgeslagen CO₂ in de ondergrond. Om deze rol goed uit te kunnen voeren, adviseert DNV om een langetermijnbeheersrol toe te kennen aan EBN en EBN te laten participeren in opslagactiviteiten met risicodragend vermogen tussen de 10 en 40%. De komende maanden wordt de mate van participatie en de bijbehorende financiële uitwerking bepaald d.m.v. een beleidsanalyse in combinatie met een marktconsultatie.
 - De brief gaat daarnaast ook in op de discussie rondom het aanstellen van Gasunie als publieke netbeheerder. Met deze brief herhaalt u het - zoals ook in eerdere Kamerbrieven beschreven - standpunt om geen publieke netbeheerder aan te wijzen voor CO₂-transport. Het aanwijzen van een publieke netbeheerder voor CO₂-transport is niet noodzakelijk om publieke belangen te borgen. Gasunie participeert in een marktconforme rol in de CCS-markt. Dit verschilt wezenlijk van de uitvoering van een (wettelijke) taak gericht op het borgen van publieke belangen. Het borgen van publieke belangen gebeurt via instrumenten zoals de SDE++, wetgeving zoals de mededingings- en mijnbouwwet, en toezichthouders SodM en ACM.
 - U geeft aan dat u tevreden bent met het feit dat staatsdeelnemingen (Gasunie, EBN, Havenbedrijf Rotterdam) als marktpartij actief zijn in de beginfase van CCS-marktontwikkeling. De betrokkenheid van staatsdeelnemingen biedt voldoende zekerheid voor het slagen van de eerste projecten en versnelt de transitie naar een duurzame economie. U geeft aan dat u de inzet van deelnemingen gewenst acht zolang het bijdraagt aan efficiënte prijsvorming en niet leidt tot vertragingen.
- De marktordening ontwikkelt zich mee met de markt en verschilt per fase waarin de markt zich bevindt: opschalingsfase en de volwassen fase. Dit wordt in de brief benoemd en is schematisch in de bijlage van de brief opgenomen.
- Tevens wordt er in de brief aangekondigd dat er een *expert opinion* zal worden uitgevoerd van een of enkele onafhankelijke wetenschappelijke experts die ons een reflectie zullen geven op hoe goed het ingezette publieke instrumentarium zich verhoudt tot de ontwikkelingen in de CCS-markt.
- Daarnaast gaat de brief in op de governance van het project Aramis en de zorgen die binnen het publieke debat spelen rondom dit project, onder andere ten aanzien van marktmacht. De brief beschrijft nogmaals de bestaande marktordening en de waarborgen die hierbinnen zijn opgetuigd om tegemoet te komen aan de zorgen. Daarnaast wordt stilgestaan bij de meest recente ontwikkelingen: het aansluiten van een opslagveld van Neptune Energy op de hoofdinfrastructuur van Aramis. Hiermee laat Aramis zien dat zij toegang tot de infrastructuur voor derde partijen mogelijk maakt zonder dat aanvullende wet- en regelgeving hiervoor nodig is.
- Voor wat betreft het tijdig realiseren van het Aramis project wordt in de brief aangegeven dat de betrokkenheid van EBN hier een gunstige rol in kan spelen. U geeft tevens aan dat de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat EBN zal verzoeken om voor 25% deel te nemen aan de FEED-fase van

**Programma DG Groningen en
Ondergrond**

Directie Transitie Diepe
Ondergrond

Kenmerk

PDGGO-DTDO / 35004508

het transportdeel, indien EBN dit zelf kan bekostigen. Dit zal waarschijnlijk mogelijk zijn vanuit EBN Capital BV. Deze constructie is conform de eisen die de Mijnbouwwet stelt. EBN Capital BV richt zich op de uitvoering van "lid 4 activiteiten". Dit zijn activiteiten waarvoor EBN geen wettelijke taak heeft, en die dus ingezet kunnen worden voor onder andere CCS. Deze toezegging heeft daarom geen financiële consequenties voor EZK.

- Daarnaast wordt gekeken naar een financiële bijdrage van het Rijk aan EBN voor deelname in het opslagdeel van de FEED-fase van Aramis. Omdat de budgettaire besluitvorming nog loopt, kunnen hier in de Kamerbrief geen uitspraken over worden gedaan.

Toelichting

Deze brief is ambtelijk afgestemd met onder andere het ministerie van Financiën, SodM, en de ACM. Tevens is de inhoud van de brief is besproken met de heer Bernard Wientjes en met de staatsdeelnemingen EBN en Gasunie.